Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [*PAOLO MENGOZZI*] SECINĀJUMI,
sniegti 2014. gada 12. jūnijā [1]

Lieta C-316/13

Gérard Fenoll
pret
Centre d'aide par le travail La Jouvene ,
Association de parents et d'amis de personnes handicapées mentales (APEI)

(Cour de cassation (Francija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Sociālā politika — Darba ņēmēja jēdziens — Direktīva 2003/88/EK — Nodarbinātības atbalsta centrā uzņemta persona — Persona ar invaliditāti — Tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu — Pamattiesību harta — Piemērojamība laikā — Direktīvas tiešā iedarbība — Horizontāls strīds

1. Vai tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu, kuras paredzētas Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 4. novembra Direktīvas 2003/88/EK par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem [2] 7. pantā, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas [3] (turpmāk tekstā – "Harta") 31. pantā, var pieprasīt persona, kas invaliditātes dēļ ir uzņemta īpašā aprūpes iestādē, kura līdztekus medicīniskām un sociālām aktivitātēm piedāvā arī profesionālas ievirzes darbības? Tāds ir šā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu temats.

I – **Atbilstošās tiesību normas**

A – *Savienības tiesības*

2. Hartas 31. pants par godīgiem un taisnīgiem darba apstākļiem ir formulēts šādi:

"1. Ikvienam darba ņēmējam ir tiesības uz veselībai nekaitīgiem, drošiem un cilvēka cieņai atbilstīgiem darba apstākļiem.

2. Ikvienam darba ņēmējam ir tiesības uz maksimālā darba laika ierobežošanu, uz atpūtas laiku ik dienu un ik nedēļu, kā arī uz vienu ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu."

3. Saskaņā ar Direktīvas 2003/88 1. pantu, lasot to kopā ar Padomes 1989. gada 12. jūnija Direktīvas 89/391/EEK par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā [4], 2. pantu Direktīvu 2003/88 piemēro visām valsts un privātās darbības nozarēm, lai reglamentētu konkrētus darba ņēmēju darba laika organizācijas aspektus.

1 — Oriģinālvaloda – franču.
2 — OV L 299, 9. lpp.
3 — OV 2007, C 303, 1. lpp.
4 — OV L 183, 1. lpp.

4. Direktīvas 2003/88 7. pants ir formulēts šādi:

"1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka katram darba ņēmējam ir tiesības uz apmaksātu ikgadēju, vismaz četras nedēļas ilgu atvaļinājumu saskaņā ar nosacījumiem par tiesībām uz šāda atvaļinājuma piešķiršanu, ko nosaka valsts tiesību akti un/vai prakse.

2. Obligāto apmaksāto ikgadējā atvaļinājuma laikposmu nevar aizstāt ar finansiālu atlīdzību, izņemot gadījumus, kad pārtrauc darba attiecības." [5]

B – *Francijas tiesības*

5. Nodarbinātības atbalsta centri [*centres d'aide par le travail*] (turpmāk tekstā – "*CAT*") bija bezpeļņas medicīniskas un sociālās invalīdu aprūpes iestādes, kuru uzdevums bija aprakstīts Sociālo un ģimenes lietu kodeksa [*Code de l'action sociale et des familles*] L.344-2. pantā, redakcijā, kas piemērojama lietas apstākļiem. Šo centru uzdevums tātad bija uzņemt pusaudžus un pieaugušos ar invaliditāti, kuri nevar tajā brīdī vai ilglaicīgi strādāt ne parastajos uzņēmumos, ne arī aizsargātās darbnīcās vai mājdarba centru labā un nevar veikt neatkarīgu profesionālo darbību. Šie *CAT* piedāvāja viņiem iespējas veikt dažādas profesionālas ievirzes aktivitātes, medicīnisku un sociālo atbalstu un apmācību, kā arī vidi, kas veicina personisko izaugsmi un sociālo integrāciju. Lai atvērtu šādus centrus, bija jāsaņem atļauja, valstij īstenojot kontroli [6]. Tarifu iestāde īstenoja kontroli pār katra *CAT* ieņēmumiem un izdevumiem [7].

6. Persona ar invaliditāti, kuras darba spējām principā bija jābūt mazākām nekā viena trešdaļa no parastajām darba spējām, tika uzņemta *CAT* ar komisijas lēmumu [8]. Šīs personas par padarīto darbu saņēma garantētus ienākumus [9], tomēr atalgojuma aprēķins nebalstījās uz nostrādāto stundu skaitu [10]. Šie garantētie ienākumi tomēr nepārprotami bija uzskatāmi par darba "atalgojumu" Sociālo un ģimenes lietu kodeksa L. 242-1. panta izpratnē [11]. Savukārt vienīgās Francijas Darba kodeksa [*Code du travail*] normas, kuras bija piemērojamas *CAT* uzņemtām personām ar invaliditāti, bija normas par higiēnu un darba drošību [12].

7. Pirmie *CAT* tika izveidoti 1960. gados. Sākot ar 2002. gadu *CAT* tika aizvietoti ar Nodarbinātības atbalsta iestādēm un centriem (*ESAT*), tomēr jau izveidotie centri saglabāja nosaukumu *CAT* [13]. Francijas Republikā tagad to skaits ir aptuveni 1400, un tajos uzturas vairāk nekā 110 000 personu. Tiesiskais regulējums, kas nosaka to darbību, tika nedaudz precizēts 2007. gadā, pamatā paliekot nemainīgam [14].

5 — Direktīvas 2003/88 7. pantā pastāvošo tiesību kodifikācijas ietvaros ir pārņemts 1993. gada 23. novembra Direktīvas 93/104/EK par dažiem darba laika organizācijas aspektiem (OV L 307, 18. lpp.) 7. pants.

6 — Sociālo un ģimenes lietu kodeksa L. 313-1., L. 313-13. un L. 313-5. pants, redakcijā, kas bija spēkā attiecīgi līdz 2005. gada 2. decembrim, 2007. gada 7. martam un 2005 gada 11. februārim.

7 — Skat. tostarp Sociālo un ģimenes lietu kodeksa R. 314-34. un R. 314-56. pantu, kas stājās spēkā 2004. gada 26. oktobrī.

8 — 1977. gada 31. decembra Dekrēta Nr. 77-1546 1. un 5. pants (*JORF*, 1978. gada 12. janvāris, 333. lpp.).

9 — Sociālo un ģimenes lietu kodeksa L.243-4. pants redakcijā, kas bija spēkā no 2000. gada 23. decembra līdz 2005. gada 11. februārim. No 2007. gada persona ar invaliditāti, kura uzņemta šādā iestādē, saņem par savu profesionālo pilna laika darbu garantētus ienākumus, kuru apmērs ir no 55 % līdz 110 % no minimālās pieauguma algas (skat. Sociālo un ģimenes lietu kodeksa R.243-5. pantu, kas stājās spēkā 2007. gada 1. janvārī). Šos garantētos ienākumus, ko izmaksā uzņemošā iestāde, lielā mērā kompensē valsts.

10 — Kā to tiesas sēdē precizēja Personu ar garīgās attīstības traucējumiem vecāku un draugu asociācijas (*APEI*) pārstāvis, nesaņemot iebildumus.

11 — Sociālo un ģimenes lietu kodeksa L.243-5. pants, redakcijā, kas bija spēkā no 2000. gada 23. decembra līdz 2005. gada 11. februārim.

12 — Skat. iepriekš minētā Dekrēta Nr. 77-1546 9. pantu.

13 — Ērtības labad es izmantošu savā argumentācijā tikai nosaukumu "CAT".

14 — Tādējādi persona ar invaliditāti, kas strādā *ESAT*, pēc tam, kad kompetentā komisija ir konstatējusi iespēju viņai iekļauties *ESAT*, noslēdz ar to līgumu par darba atbalstu un palīdzību. Lai arī saņemto atalgojumu uzskata par darba atalgojumu, tas tomēr netiek uzskatīts par algu atbilstoši Francijas Darba kodeksam (skat. Sociālo un ģimenes lietu kodeksa L.243-5. pantu redakcijā, kas ir spēkā no 2005. gada 12. februāra).

8. APEI pārstāvis, pārējiem lietas dalībniekiem šajā ziņā neiebilstot, norādīja tiesas sēdē, ka minētie *CAT* maksā sociālās iemaksas par personām ar invaliditāti samaksāto atalgojumu un ka no tām tiek iekasētas veselības apdrošināšanas, pensiju un profesionālās apmācības iemaksas. Tomēr, tā kā saskaņā ar Francijas tiesībām viņas netiek uzskatītas par algotiem darbiniekiem un *CAT* direktori nevar viņas atlaist, *CAT* uzņemtās personas ar invaliditāti netiek apdrošinātas pret bezdarba gadījumu.

9. Visbeidzot, pirms 2007. gada nevienā tiesību normā nebija paredzētas tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu personām, kuras uzņemtas *CAT*, un minēto tiesību īstenošana tātad bija atkarīga no katra *CAT* labās gribas. Kopš 2007. gada 1. janvāra Sociālo un ģimenes lietu kodeksa R.243-11. pantā ir nepārprotami paredzētas tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu personām ar invaliditāti, kuras uzturas *ESAT*.

II – **Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi**

10. Iesniedzējtiesa raksturoja *G. Fenoll* kā *CAT*, kuru vada *Association de parents et d'amis de personnes handicapées mentales* (*APEI d'Avignon*) [Personu ar garīgās attīstības traucējumiem vecāku un draugu asociācija (Aviņonas *APEI*)], "iemītnieku", kurš tajā iestājās 1996. gadā. Sākot no 2004. gada 16. oktobra *G. Fenoll* bija darbnespējīgs slimības dēļ. Tajā brīdī attiecībā uz references laikposmu no 2003. gada 1. jūnija līdz 2004. gada 31. maijam viņam vēl pienācās 12 dienas apmaksāta atvaļinājuma [15]. *G. Fenoll* bija darbnespējīgs slimības dēļ līdz 2005. gada 31. maijam, tad atstāja *CAT* 2005. gada 20. jūnijā. *CAT* uzskatīja, ka par laikposmu no 2004. gada 1. jūnija līdz 2005. gada 31. maijam *G. Fenoll*, kurš bija nostrādājis tikai 78 dienas, bija tiesības tikai uz sešām apmaksāta atvaļinājuma dienām, par kurām *G. Fenoll* tiešām saņēma kompensāciju 2005. gada jūlijā.

11. G. Fenoll cēla prasību pret *CAT* Aviņonas pirmās instances tiesā [*Tribunal d'instance d'Avignon*], lai saņemtu atlīdzību par apmaksātu atvaļinājumu, tiesības uz kuru radušās par laikposmu no 2003. gada 1. jūnija līdz 2004. gada 31. maijam un laikposmu no 2004. gada 1. jūnija līdz 2005. gada 31. maijam, bet kurš netika izmantots. Pirmās instances tiesa noraidīja minēto prasību, uzskatot, ka *CAT* veiktais aprēķins balstījās uz tādu Francijas tiesību aktu pareizu interpretāciju, kuros noteikts, ka darba ņēmējs nevar pieprasīt kompensāciju par slimības dēļ neizmantotu apmaksātu atvaļinājumu un ka darba nespējas slimības dēļ periodi paši par sevi nerada tiesības uz apmaksātu atvaļinājumu.

12. Tad *G. Fenoll* iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā. No vienas puses, viņš apgalvo, ka, ņemot vērā Direktīvā 2003/88 noteikto ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu mērķi, tā, kolīdz darbiniekam nav iespējas izmantot minēto atvaļinājumu slimības dēļ, liek uzskatīt, ka apmaksāts atvaļinājums, kas viņam pienākas, ir jāpārceļ uz laiku, kad ir atsākts darbs, vai, ja darba attiecības tiek pārtrauktas, par to ir jāizmaksā kompensācija. No otras puses, viņš apgalvo, ka Direktīvas 2003/88 7. pants ir piemērojams visiem darba ņēmējiem un ka Francijas tiesību akti ir jāinterpretē atbilstoši minētajai direktīvai tādējādi, ka darba ņēmēja prombūtnes iemesls, kura darba nespēja ir pamatota ar veselības stāvokli, nevar tikt ņemts vērā, lai viņam liegtu tiesības uz ikgadējo atvaļinājumu, un ka par apmaksāto atvaļinājumu, tiesības uz kuru iegūtas darba nespējas slimības dēļ laikā, ir jāsaņem kompensācija, ja darba līgums tiek pārtraukts, kā tas bija šajā gadījumā.

13. Savukārt iesniedzējtiesa atgādina, ka Hartas 31. pants un Direktīvas 2003/88 7. pants paredz tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu. Tā norāda, ka Tiesa jau ir atzinusi šīs tiesības par īpaši svarīga sociālo tiesību principa atzaru – par ko liecina tā iestrāde Hartā – un to, ka no tām nav pieļaujama atkāpe [16]. Iesniedzējtiesa tālāk atsaucas uz judikatūrā sniegto darba ņēmēju jēdziena definīciju Savienības tiesību izpratnē, uzsverot, ka minētajam jēdzienam ir autonoms tvērums un to nedrīkst interpretēt šauri.

15 — Ieraksti *G. Fenoll* personas lietā liecina, ka 2004. gadā viņam izdevies izmantot 18 apmaksāta atvaļinājuma dienas un ka līdz 2004. gadam viņam regulāri tika piešķirtas piecas nedēļas ikgadēja apmaksāta atvaļinājuma.

16 — Iesniedzējtiesa šeit it īpaši atsaucas uz spriedumu *KHS* (C-214/10, EU:C:2011:761).

14. Iesniedzējtiesa turklāt atgādina uzdevumu, kas uzticēts *CAT* saskaņā ar Sociālo un ģimenes lietu kodeksa L. 344-2. pantu redakcijā, kas piemērojama lietas faktiem. Visbeidzot tā precizē, ka personām, kuras uzturas *CAT*, nebija algota darbinieka statusa un tās ar minētajiem centriem nesaistīja darba līgumi [17]. Francijas darba tiesību izpratnē tām bija piemērojamas vienīgi atbilstošās Darba kodeksa normas par higiēnu un drošību, un neviena Francijas tiesību norma neparedzēja šīm personām tiesības uz apmaksātu atvaļinājumu.

15. Iesniedzējtiesa jautā, vai, no vienas puses, tādu personu kā *G. Fenoll* var kvalificēt kā "darba ņēmēju" vispārīgi saskaņā ar Savienības tiesībām un konkrēti saskaņā ar Direktīvu 2003/88, lasot to kopā ar Direktīvu 89/391, un, no otras puses, vai viņš var atsaukties uz tiesībām uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu strīdā, ko iesniedzējtiesa raksturojusi kā horizontālu strīdu [18].

16. Tādējādi saskārusies ar grūtībām Savienības tiesību interpretācijā, iesniedzējtiesa nolēma apturēt tiesvedību un ar lēmumu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2013. gada 10. jūnijā, pamatojoties uz LESD 267. pantu, uzdot Tiesai šādus trīs prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai 3. pants Direktīvā [89/391], uz kuru ir atsauce [..] Direktīvas [2003/88] 1. panta noteikumos par tās piemērošanas jomu, ir jāinterpretē tādējādi, ka nodarbinātības atbalsta centrā uzņemtu personu var kvalificēt kā "darba ņēmēju" minētā 3. panta izpratnē?

2) Vai [..] Hartas 31. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka iepriekšējā jautājumā raksturoto personu var kvalificēt kā "darba ņēmēju" minētā 31. panta izpratnē?

3) Vai pirmajā jautājumā raksturotā persona var tieši atsaukties uz Hartā tai noteiktajām tiesībām, lai iegūtu tiesības uz apmaksātu atvaļinājumu, ja valsts tiesiskajā regulējumā šādas tiesības nav paredzētas, un vai valsts tiesai, lai nodrošinātu šo tiesību pilnīgu īstenošanu, būtu jāatsakās piemērot ikvienu valsts tiesību normu, kas tām ir pretrunā?"

III – **Tiesvedība Tiesā**

17. Prasītāja pamatlietā, *APEI*, Francijas un Nīderlandes valdības, kā arī Eiropas Komisija ir iesniegušas Tiesā rakstveida apsvērumus.

18. Tiesas sēdē, kas notika 2014. gada 27. martā, *APEI*, Francijas valdība, kā arī Komisija mutiski izteica savus apsvērumus.

IV – **Juridiskais vērtējums**

A – *Ievada piezīmes*

19. Lai precizētu diskusijas tēmu, ir jānoformulē noteikts skaits ievada piezīmju.

20. Pirmkārt, ir jāuzsver, ka iesniedzējtiesa uzdod Tiesai jautājumu tikai par to, vai *G. Fenoll* kā darba ņēmējs var atsaukties uz tiesībām uz ikgadēju apmaksātu, vismaz četras nedēļas ilgu atvaļinājumu, nevis par to, vai ar Savienības tiesībām ir saderīgi Francijas tiesību akti, saskaņā ar kuriem, pirmkārt, par slimības dēļ neizmantotu atvaļinājumu nevar pieprasīt kompensāciju un, otrkārt, darba nespējas

17 — Tas izskaidro Aviņonas pirmās instances tiesas, nevis *Conseil des Prud'hommes* kompetenci, lai iztiesātu pamatlietu pirmajā instancē.

18 — Šajā ziņā *Cour de cassation* atsaucas uz *Conseil d'État* [Valsts Padomes] 2007. gada 22. februāra spriedumu (ECLI:FR:CESEC:2007:264541.20070222), ar kuru tika izslēgts, ka privāto organizāciju, kas pārvalda *CAT*, uzdevums līdzinās publiska pakalpojuma uzdevumam.

slimības dēļ laikposmi nerada tiesības uz apmaksātu atvaļinājumu. Iesniedzējtiesa acīmredzami uzskata, ka tai pietiek informācijas no Tiesas judikatūras, kas pieejama par šo jautājumu un kuru pati tā reizēm bija izraisījusi, lai atbildētu uz tās iespējamiem jautājumiem, kurus tā katrā ziņā nav uzdevusi Tiesai.

21. Otrkārt, prejudiciālo jautājumu formulējums izraisa divu veidu komentārus.

22. Vispirms ir jāizlabo pārrakstīšanās kļūda, jo pretēji tam, kā ir norādīts pirmajā jautājumā, Direktīvas 2003/88 1. pantā ir ietverta atsauce nevis uz Direktīvas 89/391 3. pantu [19], bet gan uz tās 2. pantu.

23. Pēc tam attiecībā uz trešo jautājumu par to, vai tāda persona kā *G. Fenoll* var tieši atsaukties uz iespējamajām tiesībām, kas izriet no Hartas un it īpaši tās 31. panta, es jau sākumā norādu, ka, manuprāt, Harta nav piemērojama pamatlietai *ratione temporis* un šajā ziņā es pievienojos Nīderlandes valdības nostājai. Harta stājās spēkā tikai 2009. gadā, bet fakti pamatlietā norisinājās no 2003. līdz 2005. gadam. Šāda atpakaļejoša spēka neesamība vēl jo vairāk ir nepieciešama tāpēc, ka pamatlieta ir raksturota kā strīds starp privātpersonām, bet man vēl būs iespēja atgriezties pie šī punkta vēlāk manā analīzē.

24. Tādējādi šodien Tiesai ir jāizskata divkāršs jautājums: vai *G. Fenoll* ir uzskatāms par darba ņēmēju Savienības tiesību izpratnē, kas katram darba ņēmējam sniedz tiesības uz apmaksātu atvaļinājumu, un, ja atbilde ir apstiprinoša, kā viņš var īstenot šīs tiesības pamatlietas apstākļos?

B – *Par to, vai* G. Fenoll *var uzskatīt par "darba ņēmēju" Direktīvas 2003/88 izpratnē*

25. Īsi atgādinot nozīmi, ko Tiesa savā judikatūrā piešķir tiesībām uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu, es atsaukšos uz tās judikatūru attiecībā uz darba ņēmēja jēdzienu – pirms tās piemērošanas šai lietai.

26. Interpretācija, ko es piedāvāšu Tiesai par darba ņēmēja jēdzienu Direktīvas 2003/88 7. panta izpratnē, protams, attieksies arī uz Hartas 31. panta 2. punktu, lai nodrošinātu tiesību uz apmaksātu atvaļinājumu piemērošanas jomas viendabīgu *ratione personae*.

1) Tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu kā Savienības sociālo tiesību princips

27. No Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka katra darba ņēmēja tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu ir jāuzskata par īpaši svarīgu Savienības sociālo tiesību principu, kas tagad pārņemts Hartas 31. panta 2. punktā, no kura nevar atkāpties un kuru kompetentās valsts iestādes var īstenot, tikai un vienīgi ņemot vērā Direktīvā 2003/88 tieši paredzētās robežas [20]. Šīs tiesības katram darba ņēmējam ir tieši piešķirtas ar Savienības tiesībām [21], un Direktīvas 2003/88 7. pants, kurš uz tām attiecas, uzliek pienākumu par skaidru un precīzu rezultātu [22]. Minētajām tiesībām ir divējāds mērķis, proti, ļaut darba ņēmējam atpūsties no viņa darba līgumā noteikto pienākumu veikšanas, no vienas puses, un izmantot laiku relaksācijai un brīvā laika nodarbēm, no otras puses [23]. Visbeidzot, tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu nedrīkst tikt interpretētas šauri [24].

19 — Skat. arī spriedumu *Union syndicale Solidaires Isère* (C-428/09, EU:C:2010:612, 27. punkts).

20 — Spriedums *Dominguez* (C-282/10, EU:C:2012:33, 16. punkts un tajā minētā judikatūra), lēmums (pārskatīšana) Komisija/*Strack* (C-579/12 RX II, EU:C:2013:570, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

21 — Spriedums *KHS* (EU:C:2011:761, 34. punkts).

22 — Attiecībā uz Direktīvu 93/104 ar identiski formulētu 7. pantu skat. spriedumu *BECTU* (C-173/99, EU:C:2001:356, 34. punkts).

23 — Spriedums *KHS* (EU:C:2011:761, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

24 — Spriedums *Heimann* (C-229/11 un C-230/11, EU:C:2012:693, 23. punkts un tajā minētā judikatūra), lēmums (pārskatīšana) Komisija/*Strack* (RX II, EU:C:2013:570, 29. punkts un tajā minētā judikatūra) un rīkojums *Brandes* (C-415/12, EU:C:2013:398, 29. punkts).

28. Vēl aizvien paturot prātā iepriekš minētos apsvērumus, būs jāpārbauda, vai var uzskatīt, ka *G. Fenoll* bija minētās tiesības uz atvaļinājumu. Tagad pievērsīsimies judikatūrai par jēdziena "darba ņēmējs" definīciju.

2) Atgādinājums par judikatūru attiecībā uz jēdzienu "darba ņēmējs"

29. Darba ņēmēja jēdziens Savienības tiesībās nav viennozīmīgs, bet mainās atkarībā no paredzētās piemērošanas jomas [25]. Konkrēti attiecībā uz Direktīvu 2003/88 Tiesa jau ir atzinusi, ka tajā nav ietverta neviena atsauce uz Direktīvā 89/391 ietverto darba ņēmēja definīciju, nedz arī uz valsts tiesību normās un/vai valsts praksē paredzēto darba ņēmēja definīciju [26]. Tā attiecīgi secināja, "ka Direktīvas 2003/88 piemērošanas ietvaros šo jēdzienu nedrīkst interpretēt dažādos veidos saskaņā ar valstu tiesībām, bet tam ir pašam sava Savienības nozīmes piemērojamība. Šis jēdziens ir jādefinē saskaņā ar darba attiecības raksturojošiem objektīviem kritērijiem, ņemot vērā attiecīgo personu tiesības un pienākumus. Darba attiecību būtiska iezīme ir tāda, ka persona noteiktā laika posmā citas personas interesēs un šīs personas vadībā sniedz pakalpojumus, par kuriem tā saņem atalgojumu" [27]. Tādējādi Tiesa uzskata, ka darba ņēmējs Direktīvā 2003/88 ir definēts līdzīgā veidā – izņemot vienu niansi, ko es paskaidrošu vēlāk – kā darba ņēmējs LESD 45. pantā [28]. Tāpēc šajos secinājumos varētu būt lietderīgi atsaukties uz Tiesas klasisko judikatūru, kas pieņemta attiecībā uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos.

30. Turklāt, veicot kvalificēšanu atbilstoši darba ņēmēja jēdzienam, ir jābalstās uz objektīviem kritērijiem un visaptveroši jāizvērtē visi lietas apstākļi [29]. Šajā ziņā apstāklis, ka saskaņā ar valsts tiesībām kādām darba attiecībām ir *sui generis* raksturs, nekādi nevar ietekmēt darba ņēmēja statusu Savienības tiesību izpratnē. Šīs lietas kontekstā tas konkrēti nozīmē, ka tas, ka personas ar invaliditāti, kuras uzturas *CAT*, ir pakļautas tikai noteiktām Darba kodeksa normām, nerada nekādus šķēršļus attiecībā uz minēto personu iespējamo kvalificēšanu par "darba ņēmējiem" Direktīvas 2003/88 izpratnē [30].

31. Visbeidzot, Tiesa nosprieda, ka "par "darba ņēmēju" ir uzskatāma ikviena persona, kam ir reāla un efektīva nodarbošanās, izslēdzot nodarbošanos, kas ir tik ierobežota, ka tā ir tikai margināla un papildu rakstura" [31]. Nosacījuma par reālas un efektīvas algotas nodarbošanās veikšanu pārbaudi principā veic iesniedzējtiesa, un tai ir jābalstās uz objektīviem kritērijiem, visaptveroši izvērtējot visus lietas apstākļus [32], tostarp pārliecinoties, vai reāli veiktos darbus var uzskatīt par parasti darba tirgum piederīgiem [33].

3) Piemērošana šajā lietā

32. Es uzskatu, ka attiecības, kas saista personas ar invaliditāti ar *CAT*, atbilst Tiesas noteiktajām prasībām par "darba attiecību raksturojumu". Ir taisnība, ka *CAT* direktors nevarēja atlaist *G. Fenoll*, jo to varēja izdarīt tikai komisija. Tomēr daļa laika, ko *G. Fenoll* veltīja aktivitātēm, kas nebija sociāla vai medicīniska rakstura, – kuras es šobrīd nevaru kvalificēt kā profesionālas darbības –, notika saskaņā ar *CAT* vadošā personāla norādījumiem.

25 — Spriedums *O'Brien* (C-393/10, EU:C:2012:110, 30. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī 25. punktu ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumos lietā *O'Brien* (C-393/10, EU:C:2011:746).

26 — Un pretēji tam, ko ierosināja iesniedzējtiesa: skat. spriedumu *Union syndicale Solidaires Isère* (EU:C:2010:612, 27. punkts).

27 — Spriedums *Union syndicale Solidaires Isère* (EU:C:2010:612, 28. punkts).

28 — Skat. spriedumu *Neidel* (C-337/10, EU:C:2012:263, 23. punkts).

29 — Spriedums *Union syndicale Solidaires Isère* (EU:C:2010:612, 29. punkts).

30 — Pēc analoģijas skat. spriedumu *Union syndicale Solidaires Isère* (EU:C:2010:612, 30. punkts).

31 — Skat. it īpaši spriedumu *Trojani* (C-456/02, EU:C:2004:488, 15. punkts).

32 — Spriedums *Trojani* (EU:C:2004:488, 17. punkts).

33 — Spriedums *Trojani* (EU:C:2004:488, 24. punkts).

33. Es tāpat arī sliecos domāt, ka *G. Fenoll* patiešām saņēma atalgojumu par viņa sniegtajiem pakalpojumiem. Francijas likumdevējs ir parādījis zināmu izdomu, nosakot, ka maksājumi personām, kuras uzturas *CAT*, nav alga, tajā pašā laikā attiecinot uz tiem dažādas sociālas iemaksas, lai arī turpmāk liegtu minētajām personām darba ņēmēja statusu un neļautu tām izvirzīt šajā ziņā prasījumus. Tomēr šie valsts konstatējumi nav saistoši Tiesai. Turklāt Tiesa jau ir nospriedusi, ka nedz zemais atalgojums – kurš, iespējams, var rasties no attiecīgo personu zemās produktivitātes –, nedz arī finansējuma avota publiskais raksturs *per se* neliedz atzīt darba ņēmēja statusu Savienības tiesību izpratnē [34].

34. Atliek noskaidrot, vai *G. Fenoll* ir sniedzis pakalpojumus *CAT*. Šis jautājums tiks izskatīts kopā ar jautājumu par to, vai *G. Fenoll* darbības atbilst judikatūrā noteiktajām prasībām par minēto darbību reālo un efektīvo raksturu [35].

35. Šajā sakarā šīs tiesvedības dalībnieki ir plaši apsprieduši spriedumu *Bettray* (EU:C:1989:226) un tā nozīmi saistībā ar šīs lietas atrisināšanu.

36. Jāatceras, ka Tiesa minētajā spriedumā nosprieda, ka personu, kura strādāja kādas Nīderlandes pašvaldības speciāli izveidotā uzņēmumā, kura vienīgais mērķis bija nodarbināt personas, kuras tajā brīdī vai ilglaicīgi nevar iekļauties parastā profesionālā vidē, nevar uzskatīt par darba ņēmēju tāpēc, ka veiktās darbības nebija reālas un efektīvas ekonomiskas darbības, jo tās bija vienīgi līdzeklis, lai īstenotu rehabilitāciju un reintegrāciju [36]. Turklāt runa bija par rezervētām darbavietām [37] un darbinieki netika atlasīti, pamatojoties uz to spēju veikt noteiktas darbības, bet – gluži otrādi – šīs darbības tika pielāgotas viņiem [38].

37. Pēc analoģijas varētu būt vilinoši piemērot šai lietai minēto spriedumu. Taču virkne elementu man liek būt piesardzīgam.

38. Pirmkārt, ir interesanti atzīmēt, ka Tiesa ir izstrādājusi jēdzienu par "reālu un efektīvu nodarbošanos" darba ņēmēju brīvas pārvietošanās kontekstā, uzskatot, ka "gan no darba ņēmēju brīvas pārvietošanās principa formulējuma, gan no vietas, ko ieņem ar to saistītie noteikumi visā Līguma sistēmā, izriet, ka šie noteikumi garantē tikai tādu personu brīvu pārvietošanos, kuras veic vai vēlas veikt ekonomisku darbību, un tādējādi tie attiecas tikai uz reālu un efektīvu nodarbošanos" [39]. Šādos apstākļos es šaubos, vai šis nosacījums ir tik kritisks, definējot darba ņēmēju jēdzienu nevis viņu brīvas pārvietošanās kontekstā, bet viņu darba aizsardzības kontekstā.

39. Otrkārt, atbilstoši principam, saskaņā ar kuru darba ņēmēja jēdziens ir jāinterpretē plaši, Tiesa ir vismaz divas reizes precizējusi savā vēlāk pieņemtā judikatūrā, ka risinājums lietā *Bettray* ir izskaidrojams tikai ar attiecīgās lietas īpatnībām [40].

40. Pat ja būtu jālemj par *G. Fenoll* nodarbošanās reālu un efektīvu raksturu, ir jāatgādina, ka *CAT* ir paredzēti to personu uzņemšanai, kuras nevar strādāt ne parastajos uzņēmumos, ne arī aizsargātās darbnīcās, un ka tie ir domāti personām ar smagu invaliditāti.

34 — Skat. it īpaši spriedumus *Bettray* (344/87, EU:C:1989:226, 15. punkts), *Bernini* (C-3/90, EU:C:1992:89, 16. punkts), *Kurz* (C-188/00, EU:C:2002:694, 33. punkts) un *Trojani* (EU:C:2004:488, 16. punkts).

35 — Skat. it īpaši spriedumu *Bettray* (EU:C:1989:226, 13. punkts un tajā minētā judikatūra).

36 — Spriedums *Bettray* (EU:C:1989:226, 17. un 20. punkts).

37 — Spriedums *Bettray* (EU:C:1989:226, 18. punkts).

38 — Spriedums *Bettray* (EU:C:1989:226, 19. punkts).

39 — Spriedums *Bettray* (EU:C:1989:226, 13. punkts un tajā minētā judikatūra). Par saikni starp prasību par reālu un efektīvu nodarbošanos un darba ņēmēju brīvu pārvietošanos skat. arī spriedumu *Levin* (53/81, EU:C:1982:105, 16. un 17. punkts).

40 — Spriedums *Birden* (C-1/97, EU:C:1998:568, 31. punkts) un spriedums *Trojani* (EU:C:2004:488, 19. punkts).

41. Tomēr darba spējas izvērtē komisija, kad tā pieņem lēmumu nosūtīt personu uz *CAT*, un vienīgi darbspējīgas personas – proti, tās, kuru darba spējas ir mazākas nekā viena trešdaļa no parastajām darba spējām – tiek uzņemtas. Runa, protams, ir par potenciālu spēju strādāt, un personas ar invaliditāti noteikti netiek uzņemtas atkarībā no viņu konkrētās profesionālas kvalifikācijas vai spējām. Tomēr komisija pieņem lēmumu, izvērtējot, vai attiecīgā persona būs spējīga veikt *CAT* organizētās darbības. Es šeit saskatu pirmo atšķirību no *Bettray* lietas (EU:C:1989:226), jo *Bettray* k-gs netika atlasīts, pamatojoties uz viņa spēju veikt konkrētu darbību, bet tās bija darbības, kas tika pielāgotas viņa spējām [41].

42. Kas attiecas uz pašām darbībām, mums nav informācijas par *G. Fenoll* veiktajām darbībām. Tomēr no lietas materiāliem, tostarp Francijas valdības un *APEI* rakstveida apsvērumiem, izriet, ka tie var būt saistīti ar rūpniecības apakšuzņēmuma līgumiem, dažādiem pakalpojumu veidiem [42], lauksaimniecības pārtikas produktu ražošanu vai *CAT* saražotās produkcijas tirdzniecību. Šīs darbības ir pielāgotas attiecīgo personu spējām, taču tās arī atbilst, vismaz divos pirmajos gadījumos, reālām apakšuzņēmēju vai privātpersonu, kas izmanto *CAT* pakalpojumus, vajadzībām. Manuprāt, tās iekļaujas parastajā darba tirgū. Šī ir vēl viena atšķirība, kas izceļ šo lietu salīdzinājumā ar *Bettray* lietu, kurā piedāvātās aktivitātes tika radītas mākslīgi [43]. Saikni ar parasto darba tirgu, šķiet, apstiprina tas, ka *CAT* veiktās aktivitātes, kas nav medicīniskas un sociālas aktivitātes, kopš 2005. gada februāra dod tiesības apstiprināt iegūto pieredzi un profesionālo apmācību.

43. Acīmredzami *CAT* ir divējāds uzdevums: mēģināt nodrošināt piemērotu profesionālo un sociālo integrāciju, vienlaikus sniedzot nepieciešamo atbalstu personīgas un sociālas autonomijas iegūšanai, pat ja šāda integrācija un autonomija, iespējams, nekad netiks iegūta. Turklāt acīmredzami profesionālā darbība notiek saistībā ar medicīniska un sociāla atbalsta un apmācību aktivitātēm tādējādi, ka tās ir savā starpā nesaraujami saistītas. Tomēr, iesniedzējtiesai, iespējams, veicot papildu pārbaudes, iepriekš minētie elementi drīzāk runā par labu viedoklim, ka veiktās profesionālās darbības netiek samazinātas līdz tādam līmenim, ka tām ir "tikai margināls un papildu raksturs" attiecībā uz *CAT* sociālo mērķi [44].

44. Turklāt šāds novērtējums arī pilnībā atbilst, no vienas puses, principam, ka judikatūra *Bettray* lietā (EU:C:1989:226) ir šauri jāpiemēro konkrētajam gadījumam, un, no otras puses, iepriekš argumentētajai domai, ka nosacījums par nodarbošanās reālu un efektīvu raksturu var būt mazāk izšķirošs plašākā sociālā kontekstā, nevis saistīts ar darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, un tādējādi nav jāpiemēro ierobežojoši.

45. Jāpiebilst, ka tās ir – tāpat kā, iespējams, parastajās darba attiecībās – "abpusēja ieguvuma" attiecības. Strādājot *CAT*, personas ar invaliditāti tiek uzraudzītas un strādā pie savas turpmākās profesionālās un sociālās integrācijas, vienlaikus atgūstot sociālā lietderīguma sajūtu. No otras puses, izmantojot minēto personu izpildītos pakalpojumus, *CAT* joprojām atbilst nosacījumiem, kas ir obligāti jāievēro, lai turpinātu saņemt valsts atzīšanu un tādējādi saņemtu atbalstu, ko valsts maksā centram par tā uzdevumu izpildi. Tātad nevar pilnībā izslēgt, ka personas ar invaliditāti veiktā darbība *CAT* notiek arī – vismaz daļēji – par labu minētajiem *CAT*, lai arī noteicošā, protams, ir šo centru sociāli terapeitiskā misija un attiecīgi personām ar invaliditāti sniegtais labums.

41 — Skat. spriedumu *Bettray* (EU:C:1989:226, 19. punkts).

42 — Piemēram, uzkopšanas darbi, zaļo zonu apkopšana, restaurācija.

43 — Ģenerāladvokāts F. Dž. Džeikobss (*F. G. Jacobs*) norādīja: "saražotās preces un veiktais darbs tiek rūpīgi izraudzīti, lai izvairītos no nevajadzīgas konkurences ar parastā tirgus ražojumiem un aktivitātēm. Sociālā darba shēmu var salīdzināt ar formulām, kuras bieži vada labdarības organizācijas un kuru ietvaros invalīdi izgatavo vai iepako nelielas preces ikdienas lietošanai. Šīs preces pēc tam var tikt pārdotas; tomēr personai, kas tās iegādājas, tās parasti nav īpaši vajadzīgas, bet tiek iegādātas labdarības nolūkos. Tādā veidā labdarība var nodrošināt divkāršu funkciju. Tas palīdz piesaistīt līdzekļus, kā arī nodrošināt darbu saņēmējiem – un arī sniedz viņiem iespēju sajust savu ieguldījumu sevis uzturēšanā. Tomēr viņu paveiktais darbs nav domāts, lai veicinātu Kopienas saimniecisko darbību vai celtu dzīves līmeni; tam ir tikai sociāls raksturs, un tas apzināti tiek turēts atstatus no parastā tirgus" (secinājumi lietā *Bettray* (344/87, EU:C:1989:113, 33. punkts)).

44 — Skat. it īpaši spriedumu *Trojani* (EU:C:2004:488, 15. punkts).

46. Visbeidzot, lai gan es labi apzinos, ka, uzliekot tādām struktūrām kā *CAT* pārāk lielas sociālas saistības, varētu tikt nodarīts kaitējums to funkcionēšanai vai pat apdraudēta to pastāvēšana, tomēr, atzīstot personas ar invaliditāti darba ņēmēja statusu atbilstoši direktīvas 7. pantam un Hartas 31. panta 2. punktam, tas palīdz veicināt un aizsargāt minēto personu cieņu sabiedrības acīs, ko tās, iespējams, uzskata par zaudētām.

47. Šo iemeslu dēļ es ierosinu Tiesai atbildēt, ka Direktīvas 2003/88 7. pants kopā ar Hartas 31. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka *CAT* uzņemtu personu principā var uzskatīt par "darba ņēmēju" šo tiesību normu izpratnē.

C – *Par to, vai* G. Fenoll *pamatlietā var atsaukties uz Hartas 31. pantu*

48. Ar savu trešo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai *G. Fenoll* pamatlietā var tieši atsaukties uz Hartas 31. panta 2. punktu.

49. Šajā ziņā es atgādinu, ka iesniedzējtiesa uzskata, ka pamatlieta ir horizontāls strīds. Minētā tiesa mums nejautāja, vai *CAT*, iespējams, varētu atbilst šādai definīcijai: "organizācija, kurai neatkarīgi no tās juridiskās formas ar publiskās iestādes aktu ir uzdots – minētajai iestādei īstenojot kontroli – sniegt pakalpojumus sabiedrības interesēs un kurai šajā sakarā ir plašākas pilnvaras salīdzinājumā ar tiesību normām, kas ir piemērojamas attiecībās starp privātpersonām"[45]. Katrā ziņā es nedomāju, ka *CAT* varētu par tādu uzskatīt, tostarp ņemot vērā, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka privāttiesiska apvienība, lai arī tai ir sociāli mērķi, ir jāuzskata par privātpersonu[46].

50. G. Fenoll prasījumi attiecībā uz viņa apmaksāto atvaļinājumu attiecas uz laikposmu no 2004. gada jūnija līdz 2005. gada maijam. Tomēr Harta ieguva saistošu spēku tikai ar Lisabonas līguma spēkā stāšanos, proti, 2009. gada 1. decembrī.

51. Šādos apstākļos atzīt iespēju *G. Fenoll* atsaukties uz Hartas 31. panta 2. punktu kā primāru avotu attiecībā uz viņa tiesībām uz atvaļinājumu – iespēju, kuru principā varētu atzīt – pamatlietas apstākļos nozīmētu atzīt, ka šai tiesību normai ir tieša horizontāla iedarbība ar atpakaļejošu spēku.

52. Jāatzīmē, ka nesenā lietā par Direktīvas 2003/88 7. panta piemērošanu un iespēju uz to atsaukties saistībā ar notikumiem, kas notika no 2005. līdz 2007. gadam *a priori* horizontālā strīdā, kurā dalībvalsts nebija izpildījusi tai minētajā direktīvā noteiktos pienākumus, Tiesa pat nav pieminējusi Hartu[47]. Tāpēc būtu pārsteidzoši, ja tā to darītu šajā lietā. Minētais 31. pants var vienīgi vajadzības gadījumā kalpot par pamatu interpretācijai[48].

53. It īpaši, pirms mēģināt tieši piemērot Hartas 31. pantu, mums ir jānosaka, ka Direktīvas 2003/88 7. pants nav pietiekams, lai ar to vien atrisinātu pamatlietu. Tomēr šajā gadījumā, manuprāt, tas obligāti tā nav.

54. Tiesa jau ir atzinusi, ka Direktīvas 2003/88 7. pants atbilst vajadzīgajiem nosacījumiem, lai tiktu atzīta tā tieša iedarbība[49]. Tomēr, kā jau to iepriekš minēju, pamatlieta ir strīds starp privātpersonām un direktīvu tieša horizontāla iedarbība vēl aizvien nav atzīta[50].

45 — Spriedums *Farrell* (C-356/05, EU:C:2007:229, 40. punkts un tajā minētā judikatūra) un spriedums *Dominguez* (C-282/10, EU:C:2012:33, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

46 — Spriedums *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2).

47 — Skat. spriedumu *Dominguez* (EU:C:2012:33, 22. un nākamie punkti), kā arī ģenerāladvokātes V. Trstenjakas [*V. Trstenjak*] secinājumus lietā *Dominguez* (C-282/10, EU:C:2011:559, 72.–74. un 88. punkts).

48 — Skat. it īpaši ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumus lietā *Association belge des Consommateurs Test-Achats* u.c. (C-236/09, EU:C:2010:564, 28. punkts).

49 — Spriedums *Dominguez* (EU:C:2012:33, 33.–36. punkts).

50 — Spriedums *Dominguez* (EU:C:2012:33, 36., 37. un 42. punkts).

55. Tomēr Tiesa nosprieda, ka tiesai, kura iztiesā lietu tikai starp privātpersonām, līdzko tai ir jāpiemēro valsts tiesību normas, kas ir pieņemtas, lai transponētu direktīvā paredzētos pienākumus, ir jāņem vērā valsts tiesību normu kopums un tās ir jāinterpretē cik vien iespējams atbilstoši direktīvas tekstam un mērķim, lai nonāktu pie risinājuma, kas atbilst direktīvas mērķim. Šis princips par valsts tiesību atbilstošu interpretāciju tomēr nevar būt pamats valsts tiesību *contra legem* interpretācijai [51]. Jautājums par to, vai Savienības tiesībām pretēja valsts tiesību norma nav jāpiemēro, rodas tikai tad, ja nav iespējama nekāda šīs tiesību normas atbilstoša interpretācija [52].

56. Jāatzīmē, ka iesniedzējtiesa nav norādījusi Tiesai, ka šāda interpretācija nav iespējama. Tā kā problēma galvenokārt bija par *G. Fenoll* – t.i., jebkuras personas ar invaliditāti, kura uzturas *CAT* – kvalificēšanu par darba ņēmēju Direktīvas 2003/88 izpratnē, lai tam piešķirtu tiesības uz atvaļinājumu, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai ir iespējama valsts tiesību normu, kuras pamatlietai ir piemērojamas *ratione temporis* un kuras paredz tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu, atbilstoša interpretācija tādējādi, ka *G. Fenoll* ir jāatzīst šādas tiesības [53].

57. Šajā ziņā es atgādinu, ka Francijas tiesību akti ir pietiekami elastīgi, neprecīzi vai vismaz pakļauti dažādām interpretācijām, ļaujot attiecīgajos *CAT* īstenot atšķirīgas prakses [54]. Centrs, kurā uzturējās *G. Fenoll*, uzskatīja par savu pienākumu apmaksāt viņam ikgadējos atvaļinājumus visu laiku, ko viņš tajā uzturējās, proti, deviņus gadus. Iesniedzējtiesa nenorādīja, ka šāda prakse bija *contra legem*. Tādēļ var pieņemt, ka pamatlietas faktu norises laikā pastāvēja pietiekama interpretatīva telpa, lai uzskatītu, ka Francijas regulējums neliedz noteikti atzīt tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu personām ar invaliditāti, kuras uzturas *CAT*.

58. Tomēr, ja tam tā nevajadzētu būt, proti, ja nav iespējama atbilstoša interpretācija, tad *G. Fenoll*, kurš cietis no valsts tiesību neatbilstības Savienības tiesībām, paliek tikai iespēja atsaukties uz judikatūru lietā *Francovich* u.c. [55], proti, valsts tiesā celt prasību par dalībvalsts atbildību, lai attiecīgā gadījumā saņemtu atlīdzību par nodarītajiem zaudējumiem [56].

59. Proti, uz tiesībām uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu nevar arī atsaukties kā uz Savienības tiesību vispārējo principu, kas atbilstoši judikatūrai lietās *Mangold* [57] un *Kükükdeveci* [58] varētu būt pamats valsts tiesas pienākumam nepiemērot jebkādu pretēju valsts tiesību normu.

51 — Spriedums *Dominguez* (EU:C:2012:33, 24. un 25. punkts) un spriedums *Association de médiation sociale* (EU:C:2014:2, 38. un 39. punkts).

52 — Spriedums *Dominguez* (EU:C:2012:33, 23. punkts). Spriedumā *Association de médiation sociale* (EU:C:2014:2) Tiesa izvēlējās citu pieeju, vispirms pārbaudot, vai Savienības tiesību norma atbilst nosacījumiem, lai tiktu atzīta tieša iedarbība, un tad pārbaudot, vai valsts tiesību normas atbilstoša interpretācija bija iespējama (skat. attiecīgā sprieduma 35.–40. punktu).

53 — Otrkārt, ja es atsaucos uz valsts tiesību normām, kuras, šķiet, ir kalpojušas par pamatojumu, lai noraidītu *G. Fenoll* prasību pirmajā instancē, t.i., uz Darba kodeksa L.3141-3. un L.3141-5. pantu, ievērojot nosacījumu par iesniedzējtiesas īstenoto pārbaudi par šo tiesību normu piemērojamību pamatlietā, no tām izriet, ka darba nespējas periodi ar arodu nesaistītas slimības dēļ neietilpst dažādajos gadījumos, kas minēti L.3141-5. pantā un tiek pielīdzināti faktiskajam darba periodam, lai noteiktu atvaļinājuma ilgumu. Iesniedzējtiesai tādēļ ir jāpārbauda, vai iespējama jauna gadījuma pievienošana šai tiesību normai nepārsniegs iepriekš minētās atbilstošās interpretācijas robežas.

54 — Skat. šo secinājumu 9. punktu.

55 — C-6/90 un C-9/90, EU:C:1991:428.

56 — Tieši to arī Tiesa ierosināja lietā *Dominguez*, pieņemot, ka atbilstoša valsts tiesību interpretācija nebūtu bijusi iespējama (skat. spriedumu *Dominguez* (EU:C:2012:33, 43. punkts)).

57 — Spriedums *Mangold* (C-144/04, EU:C:2005:709).

58 — Spriedums *Kücükdeveci* (C-555/07, EU:C:2010:21).

60. Šādu perspektīvu jau paredzēja ģenerāladvokāte V. Trstenjaka savos secinājumos lietā *Dominguez* (EU:C:2011:559), kuros viņa norādīja, ka, lai gan principā tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu atbilst prasībām, lai veidotu Savienības tiesību vispārējo principu, tomēr, ja nav iespējama atbilstoša valsts tiesību interpretācija, šāda principa tieša piemērošana, kāda veikta spriedumā *Kücükdeveci* (EU:C:2010:21)[59], nav iespējama. Turklāt savā spriedumā *Dominguez*[60] Tiesa neparedzēja tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu kā vispārējo tiesību principu, lai gan tai nenoliedzami bija tāda iespēja.

61. No visa iepriekš minētā izriet, ka iesniedzējtiesai, ņemot vērā visas valsts tiesības un piemērojot tās atzītas interpretācijas metodes, lai nodrošinātu Direktīvas 2003/88 7. pantam pilnīgu iedarbību, ir jāpārbauda, vai tā var sniegt šim pantam atbilstošu to valsts tiesību normu interpretāciju, kurām ir nozīme saistībā ar izskatāmās lietas atrisināšanu. Gadījumā, ja iesniedzējtiesa nevarētu sniegt šādu interpretāciju, vienlaikus neesot *contra legem*, lai cik neapmierinošs arī nebūtu šāds risinājums principu kontekstā[61], *G. Fenoll* tomēr varētu celt prasību valsts tiesā par dalībvalsts atbildību par Savienības tiesību pārkāpumu.

V – **Secinājumi**

62. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Cour de cassation* uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 4. novembra Direktīvas 2003/88/EK par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem 7. pants kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 31. panta 2. punktu ir jāinterpretē tādējādi, ka nodarbinātības atbalsta centrā uzņemta persona principā var tikt kvalificēta kā "darba ņēmējs" minētās tiesību normas izpratnē.

Iesniedzējtiesai, ņemot vērā valsts tiesību kopumu un piemērojot tās atzītas interpretācijas metodes, lai nodrošinātu Direktīvas 2003/88 7. pantam pilnīgu iedarbību, ir jāpārbauda, vai tā var sniegt šim pantam atbilstošu to valsts tiesību normu interpretāciju, kurām ir nozīme saistībā ar izskatāmās lietas atrisināšanu. Gadījumā, ja iesniedzējtiesa nevar sniegt šādu interpretāciju, vienlaikus neesot *contra legem*, lietas dalībnieks, kurš cietis no valsts tiesību neatbilstības, tomēr varētu celt prasību valsts tiesā par dalībvalsts atbildību par Savienības tiesību pārkāpumu.

59 — EU:C:2011:559, 89.–169. punkts.

60 — EU:C:2012:33.

61 — Skat. 69. punktu ģenerāladvokāta Ī. Bota [*I. Bot*] secinājumos lietā *Kücükdeveci* (C-555/07, EU:C:2009:429).